

v 1. 1932

„LOTOS“

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

3391 PE 1017

S i s u.

1. Eessõnaks (E. M.).
2. Kevad (Imbi) luuletis.
3. Jutt ühest kunstnikust (L. R.).
4. Maikuu õhtu (Heiny) luuletis.
5. Päike, kass ja auto (Ellinor).
6. Ma ihkaksin... (Tormilind).
7. Spordist.
8. Õhtu talvine (Imbi) luuletis.
9. Mis Juku paradiisis nägi.
10. Kurb elu (Ilda) luuletis.
11. Ühe eelviimase klassi õpilased (iseloomustis).

Väljaandja Kirjandus-Ring „Lotos“.

Eessõnaks.

Oleme noorurid, kes seisavad laialise valiku ees, mida pakub meile elu. Me pole veel otsustanud, kuhu sihime omad vaated. Kas peame tüürima edasi isikuina, kel puuduvad laialdasemad huvid, kes lepivad argipäevaseusega? Ei — ärgem olgem noored, kes tarvitavad oma tulevikuhoone ehitamiseks vaid kive, mis vanemalt kokku kantud, vaid oleme noorurid, kes suudavad ise midagi luua plussiks olemas olevale.

Palju aega, mis jääb üle koolitööst, tarvitatakse mittemillegiks, ei sooritata rahuldavaid resultate ühelgi alal. Kuid milleks nii? Kogugem need minutid ja pühendagem nad isetegevuseks; koostagem kavatsusi ja püüdke neid teostada! Kõige selle juures olgu meis julgust. Kadugu arvamine, et me ei suuda luua midagi niisugust, mis kõlbab teistele näitamiseks! Püüame veenduda selles, et meie mõtted on väärt esitamiseks teistele ja toome nad kartmatult päevalgele. Võimaluse selleks annab ajakiri »Lotos«, mis juba aastaid kannud õppurite rõõme ja muresid, ja millele noored on usaldanud palju kaunist oma hingest.

Ka käesolev number sisaldab killukesti õppuri mõtteid ja elamusid.

E. M.

Kevad.

Heljudes tuli ta,
Hõlmates kogu maa,
Leevendades kurbade halinat,
Säilitades hetki ülevaid.

Maailm nüüd täis päikeskulda
Ja linde sirinat ;
Täis musta, huumusrikast mulda
Ja puid nii lopsakaid.

Sügavsinine taevas me üle,
Ärkav loodus avab meile süle,
Nii kaugele kui ulatab silm —
Päikese kulda täis maailm!

„Imbi“

Jutt ühest kunstnikust.

Ta oli õnnelik kunstnik, elas üksi ja ei tundnud igavust. Päevad läbi võis ta töötoas olla ja ka siis ajapuuduse üle nuriseda.

Nii elas üksik, õnnelik kunstnik. Kui päike taevavõlvile ilmus, kui maailm leivakannikate otsimises nälga kustutama tõttas, kui kuivatud ja kondilised näod vabrikuisse tungisid; istus kunstnik tugitoolile ja hakkas lõuendile unistusi kehastama. Iga värv, iga pintsli tõmme sulas pildi hingelises suurepärases võimsalt kokku. Näis, nagu oleks tükike lõuendit — tükike mühavat, põrgulikku maastikku, mille kes-

kel elame. Öömust taevas roomas üle tumedate väljade. Neeme ninal, mis ulatas kaugele rannavette, vilkus varajane märgutuli ja laevad sadamas olid täis leegitsevaid udusilmi, ent kalarannas käisid ööelanikud, kõhnad kui luukered, mütsid silmeni veetud ja käed läbi katkiste palitute püksitaskuis. Pikk oli nende lõug ja suunurgist jooksid sügavad jooned alla.

Kuid inimesed ei tundnud ta töö väärtust ja ütlesid:

— Nii võivad kõik »kunstnikud« maalida.

Ja kunstnik ühines rahva arvamisega, riputas pildi lihtsas raamis seinale ja asus uue töö juurde — usinasti, kannatlikult.

Ning inimesed ütlesid siis:

— Ta läheneb juba meieaja kunstile!

Ent siiski jäi ta töö inimesile võõraks, võõraks nagu ta hingki.

Ja kunstnik tundis suurimat nukrust. Hing täis hämarust ja tuska, ent meel endisest närvilikum, kannatamatum, raputas ta umbusklikkusega enesest kõik, mis teda senini köitnud. Pilke heites vaasidele aknalaual, kus ei olnud lilli, sündisid mõtted, salajased ja hiilivad: — Võib olla on siiski midagi ilusamat, kui istuda ses väikes, vaikes toakeses, mille keskel laud kollase-varjulise õililambiga ja tungida seinul rippuvate õlimaalide kavandite ja etüüde salapäraseisse sügavusisse; leida neis ilu, mille ees ei väsi kummardamast maailm.

Siis lendas ta nukraste katusekambrisse liblik, väike, siniseile, ümaraille tiivule pillatud kuldsed täpid, ringles toas, istus avatud raamatulehile, tõusis ning vajus ebaledes kunstniku käisele. Ja see väike liblik! See äratas tas uusi mõtteid, uusi tundeid, Sõnuta rääkis see õitsevaist väljest, kus jookseb komistamatult kuiv suvetuul, puhub vabana alumiinium-kergeid pilvelinte, peab hääleta võitlusi ülal, kus igavene talv ning rändab ilmaruumis oma hingetute kaaslastega, mis langevad kokkupõrkamisel lumiste mäeharjuga. Palju meelelist üllatust näis selles üürikeses lennus, mis ei ole määratud igavesti edasi tormama.

Vaade avanenud sellele uuele, tundmatule, tahtis kunstnik olla püsimatu, olla kergemeelne, nagu see väike ümartiib. Ei millessegi enam kiinduda. Vabadust! Vabadust!

Ja ta läks välja. Sihitult hulkudes, kerge suvimantli krae tõmmatud üles ning käed tugevasti surutud taskuisse, kadus ta rahvamurdudesse. Ruttas tähelepanematult mööda inimesist, sest ta tahtis üksi olla mõtetega.

Ent need üksildased jalutuskäigud tüütasid. Ta läks seltskonda. Käis pidudel, norutas siin, sääli ja tantsis. Ta läks jumekamaks, kuigi silmakoobaste ümber sinised rõngad suurenesid.

Oli ta nüüd inimene, kes midagi suuremat ei tahtnud, kes ei mõelnud ja kes seltskonna huvidega ühines?

Kunstnik nägi uut elu, uut valgust, uusi inimesi.

Ning siis tõusis tas jälle tahe luua midagi neile, inimesile, midagi, mis oleks ilus, arusaadav.

Ja ta kirjutas raamatu, mille kava elu pilvitustele oli rajatud. Kärsituna jooksis sulg üle paberi — luues ridu, lehekülgi. Ning siis ta tundis, kui võimsalt ta ellu tungida suudab.

Inimesed ütlesed:

— Kirjanik on osav naljahammas!

Nii võõrad olid neile seltskonna saladuste all korduvad elupildid.

Kunstnik sattus uuesti melankoolia mõju alla. Ta tundis enese teistele võõra olevat, tundis, et kogu maailm on temale võhivõõras. Ei ühtegi, kel arusaamisi.

Kuid siis hajusid aja möödudes ta hallid mõtted.

Uuesti läks ta inimeste seltsi, ent jättis endised sõbrad.

Ta läks vabrikuisse, imes sääli mürgist õhku, töötas ühes töölistega, higistas ja jäi kõhnaks. Kui ta siis tööliste elu lõuendile kehastas, kui ta nälja tugevust tõelikkuses maalib, pidi ta siiski tundma, kuis hing rebenes, sest pilt ei pääsenudki rahva hulka, vaid heideti põlevasse ahju.

Ja inimesed ütlesid:

— Meie kunstnik laiskleb, pole enam midagi loonud!

Kunstnik läks tagasi oma viletsasse tuppa. Ta tahtis unustada, mis väljaspool teda piiravaist röskeist kiviseinust, kus luitunud tapet niiskusest rebenenud. Hellalt võttis ta siis viiuli kulunud kastist, paitas selle palgeilt tolmu ning hellalt ja alul kartlikult saagis poogen helisid kuuldavale, sõrmed lisasid neile värisevaid, kurbi toone juurde. Ja saatanlikult kiskus see teda nõiduvusse. Ta unistas igavesest paradüüsimisest, jumalaist ja suuremeelsest elust.

Viiul aitas tal kergemini unustada hämarikkude arvu, mis tihenes ning kunstniku ümber hävitavat võrku kodus.

Nii möödusid ajad. . .

Kunstnik oli vana ja hall, ta ümber oli hall hämarik.

Ja siis tundis kord kunstnik valu, mis ta hinge nõrgestas, tundis, nagu oleks ta karika mürki tühjendanud ja sellel tumedal, hämaral õhtul suri vana kunstnik.

Ent inimesed ütlesid:

— Ta oli meie anderikkamaid kunstnikke.

L. R.

Maikuu õhtu.

Pleekinud sinitaevas
Suur rubiinpunane kera
Vajumas mustava metsa taha
Jättes pisarais rohu maha.
Kuid loodus täis konnakrooksu ja linnulaulu vira,
Sest päike tal lahtistas talvise laha.

Kõrgel sinavas õhus,
Kus heljumas kevade ving,
Kannab lindusid saladuslik ling
Kaugelt otsima pehmeid pesi.
Jääkatte alt vallale pääsenud on vulisev vesi,
Õiskroones ootamas mesilasi mesi.

Kiirelt sebivad sääsed,
Nagu tuulaks taluisa
Vilja, mis puhastada liig visa;
Näe, nad lendavad kui haganad.
Ilu tumeneb, taevas kudrus villased pilvesagarad,
Ilmub kuu, põsed tal kahvatud, vahased.

„Heiny“

Päike, kass ja auto.

(Klassitöö psühholoogia tunnis.)

On ilusaid suviilmu. Leige tuul lehvib läbi metsade, roheliselt voogavad viljaväljad. Helesinisest taevast voogab valgust, õhk on tulvil eetrlaineid oivalisi. Pisikehakesed keeruliselt nägematuist aineist kummipallena karglevad silmisse. Violettlepepunaseist kiirist kujundid koonduvad, liituvad värveks kirevaiks silma tundmatuis mikroskoobilisis elundeis. Valgust laineina langeb loodusesse ärkavasse. Elujõud, energia tundmatu, peitub kiiris tuhandeis. Taimekööges — klorofüllterakesis, ühenduses süsinikkaheshapendiga, lõhustub energia — tekib aine orgaaniline — elualgus.

Virvendavas metsatukas kesk suvipäeva lämmitavat lõõska uinub kassipoju väike, kirjulapiline. Maa idülliline vaikus hajub piiramatuis mõõtes metsasügevusis. Elab loodusekuningas rikkumatus algupäras metsa võluvais hämarusis. Helde süda, primitiivne arusaamine ümbritsevast — ühitub ta loomega seltsimehelikult. Rõõmu-, mure-, kurbusejooned näol loetavalt avalduvad. Elab looduslaps metsaidüllis mureta homse päeva eest. Koduloomi toidab omast toidust; on tal omal, saavad needki. Õnnelik ja mureta elu on inimesel.

Päikesevalgus voogab ühtlaselt metsasinale ka tolmavaile linnatänavaile. Pöörases kiiruses kihutavad autod piki tänavaid. Tolm tõuseb pilvedena. Suitsusambad keerlevad vabrikukorstnaist põhjatusse sinna, kadudes ääretuis kaugusis jälita. Tehnika saavutised on suured — kõikjal kohtad elutuid organeid täitmas senini teotsenud elavate aset. Inimhing on mürgistatud tehnikaga, sääal on vaid äri, külm tundeda ületrumpamine. Saavutisi on suuri. Tööstuses on kergendusi kehaliselt, kuid vaim aina otsib ja töötab lakkamatult, et leida ikka uusi ja uusi masinaid, aparate. Kuid õnnelik — kas ollakse õnnelik äriilmas?

Valgusallikas, jõud mingisugune, põhjustas elu kui seesuguse; see omakord kõrgemaastmelisena — inimesena — lõi surnud tehnika ilma.

„Ellinor“

Ma ihkaksin . . .

Ma ihkaksin tormi ja tuuli,
Ja maru ihkaksin ma,
Mis metsikult suudleks mu huuli,
Kui hävitust külvas ta.

Kui taevas on kohutav, pime
Ja tumedalt kohiseb hiis,
Torm ilmub kui jumalik ime
Ja vägevalt kajab ta viis . . .

Siis lõhkevad pilved ja langeb
Küll hoiates mõnigi puu,
Siis argadel verigi kangeb
Ja sajatust sonib neil suu.

„Tormilind“

Spordist.

Keskustelles spordiliikumise vajadusest ja tähtsusest, avastub lahknevusi. Üllatatakse pääliskaudsete spordipsühholoogiasse süvenematute võhiklike otsustusiga. Eriti taunitavaks osutub rekordsport. Prügimust suursaavutusile fikseeritakse väärnähtena. — Samal ajal esineb aga võistlus teisilgi aladel. Suursaavutusile kunstis, kirjanduses omistatakse tunnustust. Miks ei taolistata hinnanguid? — Spordis nähakse vaid välist efekti, arvestatakse väliste puhtmaterjaalsete nähetega. Seesmisel eetika, idee ja moraali väärtus, kogu spordi mõõtmatus psühhilises olemuses on mittesportlane täiesti ignorantne. Ta ei tea, et õige spordikäsitlus evib suurt kasvatlikku tähtsust, milline eriti mainitav rekordspordi suhtes. Viimane tegelikult ongi ainuke spordivorm — kitsamas mõttes. Mitterekordsporti — nagu teda sellisena nimetatakse — harrastatakse peamiselt tervise säilitamiseks. Vastavalt võiks nimetada teda arstimiks. Siin end sunnitakse sooritama kehalisi harjutusi, kuna vaim jääb tegevusetu. Mõiste „sport“ teostub aga, kui selle vihjates suursaavutusile püsiva kehalise tegevusega kaasub keha- ja vaimutegevuse seostus. Selline spordivorm on ainuüksi rekordsport. Viimane on võistlus valitud vahendeiga. Võistleja järjekindlalt harjutab — treeneerib. Treeninguna mõistame „ettevalmistumist, harjutamist mõnesugusele vaimlisele või kehalisele tööle“, mõistame „vastavate harjumuste kasvatamist millegi parema, väärtuslikuma saavutamiseks“, mõistame edasipüüdmist, olude ning tingimuste leidmist, parandamist, mis intensiivsemal energia kulutusel sügavsisulisemat, suuremat kasueffekti annab“. Et olla aktiivne ja edukas võistlusil ükskõik millisel alal, peab sportlane treeneerima korrapäraselt, järjekindlalt, püsivalt, olema täpne, kontrollima oma vähimatki liigutust ja kooskõlastama need oma ideedega. Sport arendab kavakindlust ja täpsust. Treening üksinda aga ei suuda midagi suurt toota. Võistluste edu, rekord, kohustab sportlast loobumisele mitmesuguseist materjaalseist lõbudest ja halvust harjumusist. Et see on tegelikult nii, nähtub kellegi prantsuse sportlase sõnust: „Kui alustasin sportimisega, katsin 400 m. üle minuti. Häbi oli. Siis loobusin suitsetamisest. Pummeldaja ma ei olnud, aga raskeim oli lahkuda naisist... Oli igatahes tükk tööd enese kallal, enne kui suutsin loobuda kuramaashist bulvaaril ja siirdusin õhtuti staadionile. Aga läbi läks...“ Veendunud sportlane teab, et tee suursaavutusile viib kaudu enesevalitsemise, aktiivse kehakultuuri, valju dieedi, korraliku eluviisi. Kõik spordifenomenid on jõudnud oma suurvormile ja võitmatu- seni raudse seesmise distsipliiniga ja puhtaima elukäsitusega. Näit. olümpia võitja 800 m. (Pariisis 1924., Amsterdams 1928. a.) inglase Douglas G. A. Loeve, see on valituima eluviisiga sportlasi üldse, kõrge moraalliga gentleman läbi ja läbi. —

Sport loob inimesest mõtleva ja kõlbliselt teotseva ühiskonna liikme. Vastutuse- ja õiglusetunne on arenenud sügavalt sportlikus elus. Võistluses anda igale sama õigust, vältida eelistusi, see on aus — fair. Sport iseenesest ei ole ka õigele sportlasele sport, kui ta ei ole fair play — aus mäng, kui ta ei rahulda teda ega seltskonda moraalselt.

Mitte võit iga hinna eest, vaid aus mäng eksisteerub spordi eesmärgina õigelt spordikäsituselt. Vastava ideaalse näitena esineb kuulsa soomlase Paavo Nurmi ja prantslase Duchesne vahel juhtunud väikene episood Amsterdami olümpiaadi 3000 m. takistusjooksus („E. Sp. I.“ artik.) „Nurmil polnud vedanud: juba esimesel takistusel kukkunud ta pikali porilompi. Duchesne läks aga takistusist õnnelikult üle ja ta kuulis tagaselja Nurmi kukkumist... Kiirelt pöördus ta ümber ja aitas N. veest välja. Siis jooksid mõlemad jälle edasi. Lähenes lõpulint. Ja just lõpulindi ees näitas Nurmi, et tema on maailma intelligendim sportlane. — Nurmi jäi seisma ja ootas Duchesne'i järele. Ta tahtis tänada oma avitajat sellega, et laskis prantslase ette. — Ja Duchesne? Duchesne oli sportlane... Ta raputas pead ja ei jooksnud

soomlasest mööda.“ — Nõnda toimib tõsine sportlane. Kahjuks on mõisted „sport“ ja „sportlane“ liiga üldistatud. Igaüks ei ole sportlane, kuigi ta end sellena nimetab. Peab evima spordihinge, olema valgustatud sporditahtest. Alles siis saab „sportlasest“ sportlane selle sõna õiges tähenduses. Siis on õigustatud ka sport ja spordivõistlused. Õigustatult võib öelda, et enesevalitsemine „fair play“ ja hää eluviis spordis võimaldab kasutada kergemini samu kõrgeid omadusi tema komplitseeritud elukäiguski.

Õhtu talvine.

On õhtu talvine.
Jää tiigil tinane,
Taevas tähine.

Metsa piirjoon sondub,
Taandudes mõõtmatusse,
Tee ääres telefonipost undab,
Häirides vaikuse.

Ja hälbiv tuulehiil saalib
Läbi uinuva laotuse
Kuu, heris hilju maalib
Maailma täis varjusid.

Ent lembe tähesilm taevas
Pimedust eelistab
Hüljates iidse tausta,
Maale pühendub.

Kõik jäine, kõik vaik.
Harva läbib maailma mõni huik.
Ülal hubiseb kuuketta läik. . .

„Imbi“

Mis Juku paradiisis nägi.

Ääres Pärnu vaatamisväärsmaid kohti asub paradiis (loomaaed). Ta on ümbristatud neljast küljest punaste müüridega, kaitseks möödaminejaile vihaste Pul-lide eest. Juku aga, ignoreerides hädaohte ja huvitudes igasuguseist loomist ja puist, astus hirmuta üle paradiisi läve.

Huvitav, mitmekesine pilt avanes ta silmle. Keskel paradiisi voolas oja (ka vahest Bach'iks nimetatud) ja millel isegi Paisud ei puudunud nende vahel kohiseva, laulva ja trummilööva veega. Oja sinetavas keerluses ujusid majesteetlikult lumivalged Luigid. Kaldal kasvasid Tammed, Pärnad ja Kased, sirutades Juurikaid sügavasse maamulda. Õhus lendasid Kajakad ja Mardikud. Metsas hulkusid mitmesugused loomad, nagu Nugised ja Ilvesed. Isegi kaval Rebane ei puudunud, oodates

parajat momenti, et laulvaid **Kukki** nahka panna. Ka kriimsilm (H) **Unt** ei puudunud ja vanaisand **Sikk** mõkitas **Kurgo** põhjast, et mets kajas. **Õunapuu** all oli kummul pöördud **Kast**, millisel kires noor **Kikas**, kuna oja **Käärul Saare** otsas kudrutas **Teder** oma igapäevast viit. Väljapääs paradiisist oli küsitav, sest ust varustas tugev **Lukk**, ning kui keegi väljuda tahtis, öeldi, et **Palu**. Hoolimata kõigest oli elu sääal meelivõluv: maastik mägine ja kõrgeimat neist kaunistas **Pikk Puust Raid**-kuju. Uhkusega vaatasid loomad tolele. Elu oli hästi korraldatud. Isegi saunarõõm ei puudunud, kuna kaks **Kerest** küllaldast sooja andsid. Oli ametnikke igasuguseid. Juhtus mõnel kasukas rebenema, siis aitas **Rätsep**. Olgugi et puudusid sääarased loomad, keda rautada, oli ka **Sepp** olemas. Oldi rahul eluga, sporditi ajaviiteks, nagu **Joosti** võidu jne. Kuid ilus elu kipub **Üurikene** olema, sest kõikjal varitsevad vaenlased. **Põõsaste** taga hiilib **Kütt**. Käib pauk, niriseb paar **Tilka** verd ja lõppenud on looma elu. Päälegi rändavad ringi mehed, **Saed** seljas, kust aga saaks midagi saagida. Ülevaatajana kõnnib ringi sõnavõtja **Saks** tüseda **Kepiga** ja karistab üleantuid. Vahetevahel ilmuvad ka **Kommissaar Isak** ja tuntud **Sang-viinik Ilbak-ilbak** ja revideerivad paradiisi elu.

Sääal kõikjal oli **Jukule**, papa **Vabamehe** pojale, palju uut ja huvitavat. Kuid omaks suureks imestuseks ei leidnud ta sääalt ühtegi lille, vaid pidi tooma mälestuseks kallimale kimbu **Ohakaid**, nii kurb kui see ka oli.

Karafine de la p'Art.

Kurb elu.

Miks antud meil tarvitada elu,
Suur ääreta kurbuste kaev,
Kus peidus on õnne ja ilu, —
Kuid elus on kurbuste vaev.

Me oleme kui kalurid kaljul
Kel lootusest paisumas rind,
Me hüüame häälel valjul
Õnn, peidetud vara, me otsime sind!

Vastu vaid haugatab pilkane pime,
Kokku vajub siis inimobjekt.
Ei kaevu seest tõuse ime
Vilgub ainult vaid õnne konspekt.

„Ilda“

Ühe eelviimase klassi õpilased (iseloomustis).

1. Geenius lollide seas e. fantastiline kirjand kaasvõitleja taskus.
2. Kaardimoor e. verine spikker Potidea tunnis.
3. Saledus kohutava söögiisuga e. graatsiline Veenus klaveril.
4. Lühike kleit e. hurmav täitesulepea.
5. Tarkuste ja saladuste kompleks e. jumalastantud lokid.
6. Poisstüdruk raudsete rusikatega ja sentimentaalse südamega e. kollane taskurätt ülemises vestitaskus.
7. Veenuš melaneešiš e. šaladušlik šiidivabrik Šiimu šilla all.
8. Mustade lokkide saladus saladusliku võrgu all e. veetlev poisipea.
9. Võileivad e. krooniline nohu Sindi-apteegis.
10. Verine ellips geomeetria tunnis e. sin 17⁰.
11. Isik kõrgemas atmosfääris e. K.N.N. Ü.
12. Rändav Jeerikupasun e. süütu neitsi »ei midagi«.
13. Plika, keda teised laiale teele viivad e. saladuslik süütus kõrtsi müüride vahel.
14. Tibupoeg e. jumalikud autosõidud ja jalutuskäigud.
15. Anonüümkirjavabrik e. saladuslikult naeratav sfinks.
16. Roosad juuksed, hall kael, klosk kleit ja shimmi kingad.
17. Daam limusiinis e. vaimustet moejünger.
18. Saladuslik ateism T. G. saalis e. I. prohvetinna peale Mohamedi.
19. Sinine ingel e. elav uute sõnade leksikon.
20. Kohutav naljahammas e. uued shlaagerid ja tantsud.

